

Nr 26.

Ankom till riksdagens kansli den 16 mars 1926 kl. 1 e. m.

Utlåtande, i anledning av vissa motioner om pensioner och understöd.

Bankoutskottet får härmed avgiva utlåtande över nedannämnda till utskottet hänvisade motioner rörande pensioner och understöd.

I:o.

I två inom riksdagen väckta likalydande motioner, nämligen i första kammaren nr 87 av herr *Wallen* och fröken *Hesselgren* och i andra kammaren nr 68 av herr *Mosesson* jämte två andra av kammarens ledamöter har anförts och hemställts följande:

»Den 6 sistlidne november avled f. poststationsföreståndaren *Mathias Nyberg* i Alnö, efter att i 27 år ha stått som innehavare av poststationsföreståndaresysslan därstädes. Sedan 1 april 1924, då *Nyberg* avgick från sin befattning, åtnjöt han enligt beslut av kungl. generalpoststyrelsen ett ålderdomsunderstöd av 600 kronor per år.

Enligt vad bilagda handlingar bestyrka sköttes tjänsten ej av omnämnda *Nyberg* utan av hans maka *Matilda Nyberg*.

Att hennes man pro forma innehade sysslan berodde av den tidigare gällande bestämmelsen, att gift kvinna ej i eget namn kunde anförtros dylikt uppdrag.

Då herr *Nyberg* avgick från befattningen, var hustrun 68 år och sålunda, om hon även formellt varit innehavare av platsen, berättigad till ålderdomsunderstöd. Detta liksom förut lönen måste emellertid gå till den, som i postverkets handlingar stode för platsen, varför det vid mannens i november timade frånfälle indrogs.

Matilda Nyberg, som nu är 69 år och oförmögen att vidare försörja sig själv, står ensam och medellös.

Det synes oss med rättvisa och billighet förenligt, att den verkliga innehavaren av tjänsten även efter mannens frånfälle må komma i åtnjutande av det honom i livstiden tillerkända ålderdomsunderstödet, och få vi därför vördsamt hemställa, att riksdagen behagade besluta tillerkänna änkan *Matilda Nyberg* ett årligt understöd av 600 kronor.»

Beträffande vid motionerna fogade bilagor får utskottet hänvisa till desamma.

Över ifrågavarande motioner har utskottet i vederbörlig ordning inhämtat yttrande av statskontoret, som i ärendet hört generalpoststyrelsen.

Bihang till riksdagens protokoll 1926. 8 saml. 18 häft. (Nr 26.)

*Ang.
årligt under-
stöd åt förre
poststations-
föreståndaren
M. Nybergs
änka.*

Generalpoststyrelsen.

Generalpoststyrelsens yttrande är av följande lydelse:

»Poststationsföreståndaren Nyberg, som var född den 2 oktober 1844, var medelst personligt kontrakt anställd såsom föreståndare för poststationen i Alnö under tiden 1 april 1897—31 mars 1924 eller under 27 år. Nyberg verkade även såsom predikant och ägde, sedan hans anställning som sådan den 1 oktober 1924 upphört, i egenskap av f. d. predikant — enligt av honom själv på sin tid till generalpoststyrelsen meddelad uppgift — uppbära en pension av 500 kronor för år.

Vid avgången ur postverkets tjänst beviljade generalpoststyrelsen Nyberg, jämlikt beslut den 14 mars 1924, ett ålderdomsunderstöd av 600 kronor för år att utgå från och med den 1 april 1924.

Sedan Nyberg den 6 november 1925 avlidit, har kyrkoherden G. E. Mellberg, Alnö, på änkefru Nybergs vägnar i skrivelse till generalpoststyrelsen den 1 december 1925 bl. a. framhållit, att det i verkligheten varit Nybergs hustru, Matilda Nyberg, som under mannens poststationsföreståndaretid skött poststationen i Alnö. Kyrkoherden Mellberg anhöll i samma skrivelse om upplysning, huruvida änkefru Nyberg kunde på grund härav beredas lämpligt ålderdomsunderstöd. Vid ärendets föredragning den 4 december 1925 fann generalpoststyrelsen emellertid änkefru Nyberg icke kunna på grund av gällande bestämmelser tilldelas ålderdomsunderstöd såsom poststationsföreståndare. Härom meddelades kyrkoherden Mellberg underrättelse.

Vid prövning av förenämnda framställning om understöd åt änkan Nyberg hade generalpoststyrelsen att följa de i Kungl. Maj:ts brev till generalpoststyrelsen den 20 juni 1913 och 28 juni 1918 fastställda grunder för tilldelande av ålderdomsunderstöd åt vissa anställningshavare. Enligt nämnda grunder gäller att, då poststationsföreståndare, som varit medelst personligt kontrakt anställd, eller lantbrevbärare avgått från sin befattning efter att hava tjänstgjort minst 25 år eller, i undantagsfall, under kortare tid, understöd må, därest den avgångne befinnes vara i behov därav till honom utbetalas med lämpligt belopp dock högst med två tredjedelar av till honom senast utgående arvode.

Dessa grunder, vilka fastställts efter riksdagens hörande, medgiva sålunda icke tilldelande av understöd åt efterlevande till anställningshavare inom nu omförmälda grupper.

I fråga om tidigare av riksdagen behandlade ärenden angående beviljandet av understöd åt efterlevande till dylika anställningshavare tillåter generalpoststyrelsen sig erinra om en vid 1923 års riksdag väckt motion I: 32 om tilldelande av årligt understöd åt avlidne lantbrevbäraren Lars Fredrik Almströms änka Karin Almström i Gunnarsbo, Ljusdals socken. Lantbrevbäraren Almström hade under något mer än 22 år fullgjort lantbrevbäring å den 15 kilometer långa lantbrevbäringslinjen Ljusdal—Gunnarsbo med två turer i veckan fram och åter. Under pågående lantbrevbäringstur den 23 november 1921 träffades han av hjärtslag och avled. Ut i avgivet yttrande över motionen ansåg generalpoststyrelsen sig av principiella skäl böra avstyrka bifall till densamma. Jämväl statskontoret och bankoutskottet avstyrkte. Motionen i fråga avslogs av riksdagen.

Beträffande de vid innevarande års riksdag väckta motionerna om understöd åt änkefru Nyberg må — i anledning av vad i sagda motioner uppgivits i fråga om gift kvinnas rätt att innehava poststationsföreståndarebefattning — framhållas, att tidigare lagbestämmelser icke lagt hinder i vägen för avslutande av kontrakt med änkefru Nyberg om poststationens i Alnö skötande. Generalpoststyrelsen har — redan före år 1921 — i flera fall träffat avtal med gift kvinna om skötseln av poststation. I dylika fall har generalpoststyrelsen emellertid i regel sett sig föranlåten att, med hänsyn till eventuellt uppkom-

mande ersättningsanspråk, avfordra vederbörandes make viss ansvarsförbindelse. Därest kontrakt skulle hava upprättats med änkefru Nyberg om poststationens i Alnö skötande, hade dylik ansvarsförbindelse sålunda sannolikt avfordrats predikanten Nyberg.

Då nu kontrakt om poststationens i Alnö handhavande emellertid varit avslutat med fru Nybergs man, som härför ägt räkna tjänstår och som på grundval av bl. a. dessa tjänstår beviljats ålderdomsunderstöd, lär det näppeligen kunna anses riktigt, att jämväl änkefru Nyberg skall i och för erhållande av understöd få tillgodoräkna sig de år, hennes man varit medelst kontrakt anställd såsom poststationsföreståndare. Ett bifall till motionen skulle medföra, att två personer finge uppbära ålderdomsunderstöd på grund av en och samma befattning, och såmedelst innebära en dubbelräkning av tjänstår.

Med allt beaktande av de ömmande omständigheter, som i nu omhandlade fall må kunna föreligga, får generalpoststyrelsen, under återopande av vad sålunda anförts och med hänsyn jämväl till de konsekvenser, ett medgivande av ålderdomsunderstöd i nu föreliggande fall väl kan tänkas medföra, avstyrka bifall till den motionsvis gjorda hemställan om beviljande av årligt understöd åt änkan Matilda Nyberg.»

Statskontoret har i ärendet anført följande:

Statskontoret.

»Beträffande det i motionerna nr 87/I och 68/II väckta förslaget om beviljande av understöd åt förre poststationsföreståndaren M. Nybergs änka Matilda Nyberg återopar statskontoret den utredning, som framlagts i generalpoststyrelsens förenämnda skrivelse. Då mannen Nyberg varit medels personligt kontrakt anställd såsom poststationsföreståndare, kan givetvis såsom generalpoststyrelsen framhållit ålderdomsunderstöd icke författningssenligt tilldelas änkan Nyberg, vilken formellt icke haft någon anställning vid postverket. Men just med hänsyn till att kontrakt om poststationsföreståndarskap eventuellt kan leda till ålderdomsunderstöd åt innehavaren, borde det vara angeläget att tillse, det kontrakt upprättas med rätte vederbörande, som åtager sig att själv eventuellt med hjälp av biträden ombesörja arbetet. Från styrelsens sida har icke bestritts, att änkan Nyberg såsom i motionerna uppgivits helt skött göromålen å poststationen, under det att däremot mannen ägnat sig åt annan verksamhet. Vid sådant förhållande och då understödet, därest det varit riktigt ordnat, skulle hava hittills utgått och i fortsättningen bort utgå till Matilda Nyberg, samt vad styrelsen anført rörande en dubbelräkning av tjänstår icke kan enligt statskontorets mening tillmätas avgörande betydelse, anser statskontoret, att det bör ordnas så, att Matilda Nyberg, vilken såvitt handlingarna utvisa är i behov av understöd, kommer i åtnjutande av det mannen tilldelade ålderdomsunderstödet. Detta understöd torde kunna anvisas att utgå från det å postverkets stat för driftkostnader upptagna förslagsanslaget till livräntor och understöd.»

Utskottet finner i likhet med de i ärendet hörda myndigheterna, att något ålderdomsunderstöd icke kan på grund av gällande bestämmelser tilldelas änkan Nyberg, då hon formellt icke haft någon anställning vid postverket. Att tillerkänna henne någon änkepension bör enligt utskottets mening icke heller ifrågakomma. Då det emellertid är ostridigt, att änkan Nyberg och icke hennes man skött befattningen såsom föreståndare för den ifrågavarande poststationen och det vill synas, som om makarna Nyberg hyst den uppfattningen, att hustrun icke kunnat underteckna kontrakt om poststationsföreståndarskap, anser utskottet, att staten på något sätt bör träda hjälpande emellan. På de

Utskottet.

skäl, generalpoststyrelsen åberopat, torde något årligt understöd ej böra ifrågakomma. Däremot lärer det vara möjligt, att Kungl. Maj:t, på därom gjord ansökan, kan tillerkänna henne någon gratifikation en gång för alla. Under sådana förhållanden lära motionerna icke böra föranleda någon riksdagens åtgärd.

Åberopande det anförda får utskottet hemställa,

att förevarande motioner I: 87 och II: 68 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

2:o.

Ang. årligt understöd åt förre postföraren L. J. Adamsson. I en inom andra kammaren av herr *Norling* väckt motion nr 34 har hemställt, »att riksdagen måtte bevilja förre postföraren *Lars Johan Adamsson* under hans återstående livstid ett årligt understöd av 500 kronor».

Till stöd för yrkandet anför motionären bland annat följande:

»Förre postföraren i kungl. postverkets tjänst å linjen Sågen—Tyngsjö, *Lars Johan Adamsson*, född den 7 november 1861, har åren 1894—1907 varit anställd för gångposten mellan ovannämnda orter och därefter till våren 1916 kört posten mellan dem. Då måste han på grund av sjukdom upphöra med tjänsten.

Han är numera urståndsatt att nämnvärt bidra till sitt uppehälle och hans avlöningsförhållanden ha ej heller medgivit några besparingar och är han nu därför i avsaknad av medel för sin framtida försörjning.»

Utskottet. Såvitt av motionen framgår har *Adamsson* icke tjänstgjort som lantbrevbärare utan endast haft att i egenskap av entreprenör befordra slutna poster mellan två postanstalter. Vid sådant förhållande och då i varje fall *Adamssons* tjänstgöring varit jämförelsevis kort och upphört redan för omkring 10 år sedan, har utskottet ansett sig icke kunna tillstyrka understöd av statsmedel i förevarande fall.

Utskottet får sålunda hemställa,

att förevarande motion II: 34 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

3:o.

Ang. årligt understöd åt förre banarbetaren K. F. Johansson-Blank. I en inom andra kammaren av herr *Bäcklund* väckt motion nr 120 har hemställt, »att riksdagen måtte medgiva, att förre banarbetaren *Karl Ferdinand Johansson-Blank* må fr. o. m. den 1 januari 1926 åtnjuta årligt understöd med 600 kronor».

Beträffande motiveringen för förslaget tillåter sig utskottet att hänvisa till motionen.

Av tillgängliga handlingar inhämtas, att *Johansson-Blank*, som är född den 9 mars 1866, haft anställning dels som arbetare vid Karlsborgs fästningsbyggnad, dels som banarbetare vid statens järnvägar med en sammanlagd anställningstid av över 24 år, vilken sistnämnda anställning upphört med utgången

av år 1921, varjämte han under en tid av över 6 år varit stamanställd vid Göta artilleriregemente. Johansson-Blank, som enligt intyg av vederbörande kommunalnämndsordförande är fullständigt medellös, är enligt läkarbetyg på grund av sviter efter muskelsträckning i ryggen samt på grund av genom ålder ned-satta kroppskrafter oförmögen att vidare fullgöra arbete vid statens järnvägar samt för framtiden oförmögen att med arbete försörja sig.

Med hänsyn till Johansson-Blanks ålder och tjänstetid synes det vara billigt att han tillerkännes ett årligt understöd av statsmedel under sin återstående livstid. Detta understöd synes lämpligen böra avpassas i anslutning till de grunder, som innefattas i kungörelsen den 8 november 1918 angående pensionering av förmän och arbetare vid statens järnvägsbyggnader samt statens vattenfallsverks byggnadsavdelning. Understödet lärer alltså böra bestämmas till 450 kronor årligen, vilket belopp efter omräkning till s. k. ny pension motsvaras av ett understöd å 852 kronor. Understödet torde böra beviljas att utgå av trafikmedel från och med den 1 januari 1926.

Utskottet.

Under åberopande av det anförda får utskottet hemställa,

att riksdagen, i anledning av förevarande motion II: 120, må medgiva, att förre banarbetaren Karl Ferdinand Johansson-Blank må från och med den 1 januari 1926 under sin återstående livstid av trafikmedel uppbära ett årligt understöd av 852 kronor.

4:o.

I en inom andra kammaren av herr *Samuelsson* väckt motion nr 277 har anförts och hemställts följande:

»F. förrådsarbetaren *N. G. Ruthström*, född den 6 december 1866 i Neder-Luleå församling och numera bosatt i Luleå stad beviljades avsked med pension den 1 juli 1925.

Nämnda *Ruthström* har en mycket lång anställningstid, men av vissa orsaker är anställningstiden så upptagen, att pension ej kunnat beräknas för mer än tiden efter 1911.

Enär emellertid *Ruthström* under hela sin tjänstetid arbetat åt statens järnvägars förrådsavdelning fastän under privata entreprenörer, kräver rättvisan och särskilt för att *Ruthström* ej skall komma i en sämre ställning än andra pensionstagare, att även denna tid medräknas.

I anledning härav får jag hemställa, att riksdagen beviljar f. förrådsarbetaren *N. G. Ruthström* pensionsfyllnad för tiden 1902—10 maj 1911.»

Av tillgängliga handlingar inhämtas, att förrådsarbetaren *Ruthström*, som är född den 6 december 1866, efter tillfällig anställning i oavbruten följd vid statens järnvägars V:e distrikt sedan den 11 maj 1910, vunnit fast anställning därstädes den 24 november 1916 samt att han på grund av sjukdom erhållit avsked från anställningen från och med den 1 juli 1925 och därvid jämlikt bestämmelserna i reglementet den 29 juni 1917 för statens järnvägars pensionskassa för pensionering av icke-ordinarie personal tillerkänts en årlig pension av 319 kronor. Sedan *Ruthström* hos järnvägsstyrelsen anhållit att såsom tjänstetid i pensionshänseende få tillgodoräkna sig tiden 1902—10 maj 1910,

Ang.
pensions-
fyllnad åt
förre för-
rådsarbete-
ren *N. G.
Ruthström*.

varunder han varit sysselsatt med lastnings- och lossningsarbete för statens järnvägar, har järnvägsstyrelsen genom beslut den 21 juli 1925 förklarat sig enligt nyssnämnda reglemente förhindrad att bifalla denna anhållan. Över styrelsens sistnämnda beslut har Ruthström anfört besvär, vilka för närvarande äro beroende på prövning av kammarrätten.

Utskottet. Då, såsom av utredningen framgår, frågan om tillgodoräknande av viss tjänstgöring för beräkning av pension åt Ruthström för närvarande på grund av besvär är föremål för prövning av vederbörande myndighet, har utskottet ansett det icke böra ifrågakomma, att riksdagen skulle taga ståndpunkt till denna fråga. Utskottet har på grund härav funnit sig böra avstyrka bifall till den väckta motionen och hemställer sålunda,

att förevarande motion II: 277 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

5:o.

Ang. årligt understöd åt förra bevakaren J. P. Järvenpää. I en inom andra kammaren av herr *Samuelsson* jämte två av kammarens övriga ledamöter väckt motion nr 22 har hemställts, »att riksdagen måtte besluta bevilja f. d. bevakaren *Johan Petter Järvenpää* ett årligt understöd, att utgå från och med detta år».

Beträffande motiveringen för yrkandet får utskottet hänvisa till motionen.

Domänstyrelsen. På anhållan av utskottet har domänstyrelsen anbefallts avgiva utlåtande i anledning av förevarande motion; och har styrelsen i avgivet yttrande i ämnet anfört följande:

»Med anledning därav får styrelsen till en början meddela,

att Järvenpää är född den 6 mars 1861,

att han från och med år 1894 till och med april månad 1916 med undantag av år 1913 varit anställd såsom extra bevakare först inom dåvarande Torneå och sedermera inom dåvarande Tärendö revir,

att hans anställning omfattat huvudsakligen vintermånaderna,

att Järvenpää under den tidrymd av omkring 22 år, under vilken han innehaft anställning som extra bevakare, tjänstgjort sammanlagt 10 år 14 dagar,

att hans avlöning under åren 1894—1899 utgått med 2 kronor för tjänstgöringsdag, därefter intill den 1 december 1915 med 2 kronor 50 öre för dag och under de sista fem månaderna av anställningstiden med 3 kronor för dag, och

att han under sin anställningstid uppburit en sammanlagd avlöning av statsmedel av 8,396 kronor 25 öre.

Beträffande Järvenpääs sätt att sköta sin tjänst kan styrelsen vitsorda, att han ådalgatt mycket stort nit vid uppdragande av brott mot jakt- och skogsförfattningarna, vilket år 1909 föranledde styrelsen att tilldela honom en mindre penningbelöning 'för framgångsrikt arbete under året i jaktvårdens intresse'. Däremot har hans tjänstgöring i övrigt icke kunnat i alla delar väl vitsordas; av denna anledning ansåg styrelsen sig år 1912 sakna skäl att bifalla en av Järvenpää gjord framställning att bliva antagen till extra kronojägare, ehuru styrelsen samtidigt lämnade jägmästaren öppen rätt 'att vid förefallande tillfälliga behov liksom hittills med iakttagande av gällande föreskrifter använda honom i de skogsarbeten, vilka lämpligen kunna åt honom uppdragas'.

Därest Järvenpää varit uppförd på ordinarie stat, hade han jämlikt gällande pensionslag icke varit berättigad till pension, enär nämnda lag för dylik rätt i allmänhet förutsätter i fråga om tjänstemän och betjante vid den lokala skogsförvaltningen 65 levnadsår, medan Järvenpää, såsom av det förut anförda framgår, endast var 55 år gammal, då han lämnade sin bevakartjänst. Det synes domänstyrelsen själfvallet, att under sådana förhållanden en anställningshavare, som icke ens varit extra tjänsteman vid domänverket, utan endast innehaft tillfälliga uppdrag såsom extra bevakare, icke heller bör kunna tillräknas ett med pensoin jämförligt årligt understöd av statsmedel.

Huruvida beträffande Järvenpää särskilt ömmande omständigheter kunna föranleda till undantag från den allmänna regeln om pensionsålder, har styrelsen sig icke bekant. Styrelsen vill dock i detta sammanhang framhålla, att Järvenpää sedan år 1895 är innehavare av skogstorpet Rautakkovaara invid byn Lahdenpää. Vid år 1925 hållen syn befanns han, enligt uppgift av vederbörande jägmästare, hava fullgjort föreskrivna odlingsarbeten, vilket innebär, att en hektar av torpets område är uppodlad och försvarligt hävdad såsom åker. Järvenpääs ställning synes därför kunna jämföras med en småbondes i orten.

På grund av det nu anförda anser styrelsen sig icke kunna tillstyrka den inom riksdagen väckta motionen.»

Av den i ärendet verkställda utredningen framgår, att Järvenpääs anställning i domänverkets tjänst varit av tillfällig art och omfattat en tjänstgöringstid av sammanlagt endast omkring 10 år samt att han slutat denna anställning vid 55 års ålder. Under sådana förhållanden har utskottet ansett sig icke kunna tillstyrka beredande av pension eller därmed jämförligt understöd.

Utskottet.

Aberopande det anförda får utskottet hemställa,

att förevarande motion II: 22 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 16 mars 1926.

På bankoutskottets vägnar:

BERNH. ERIKSSON.

Vid detta ärendes slutbehandling hava närvarit:

Av första kammaren: herrar *Lindley*, *Pettersson* i Olovstorp, *Johansson* i Frigeråker, *Bondeson*, *Anderson* i Hägelåkra, *Östergren*, *Lindgren* och *Sandén*; samt

av andra kammaren: herrar *Eriksson* i Grängesberg, *Winkler*, *Borggren*, *Bäcklund*, *Hamrin*, *Ryberg*, *Svensson* i Betingetorp och *Höglund*.